Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

5.9.2019

TEM/35/00.01.02/2019

Viite Asiantuntijakuuleminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa 6.9.2019

ASIA HALLITUKSEN VUOSIKERTOMUKSEN 2018 LIITE 3 – K3/2019 VP

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuntoa hallituksen vuosikertomuksen 2018 liitteestä 3. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Ihmiskaupan kaltainen pakkotyö

HE 69/2016 vp –EV 124/2016 vp
Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa, esiintyykö sellaista ihmiskaupan kaltaista pakkotyötä tai vastaavaa työperäistä hyväksikäyttöä, joiden uhrit eivät saa suojaa, koska rikokset eivät täytä ihmiskapparikoksen tunnusmerkistöä rikosoikeudellisessa mielessä, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on selvittänyt asiaa yhdessä keskeisten ministeriöiden ja muiden toimijoiden kanssa. Asian selvittämistä jatketaan vuoden 2019 aikana.

Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain mahdolliset muutostarpeet

HE 97/2018 vp - EV 124/2016 vp
Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) luotettavuuden selvittämistä koskevan sääntelyn (4 §:n1 momentti) mahdolliset muutostarpeet kolmikantaisessa lainvalmistelussa pyrkien tasapainoiseen ratkaisuun työntekijöiden yksityisyyden suojan ja työnantajien tiedonkäsittelytarpeiden välillä. Valmistelussa tulee ottaa huomioon tietosuojavaltuutetun tulkintakäytäntö, lainsäädännön kehitys sekä tarvittaessa unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien suojelua koskeva direktiiviehdotus.

Valmistelu on aloitettu työ- ja elinkeinoministeriössä. Kolmikantainen valmistelu käynnistetään syksyllä 2019. Asiassa on selvitettävä myös

liittymä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotukseen unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (COM(2018) 218 final). Direktiivi annettaneen syksyllä.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

1. arvioi lainsäädännön muutostarpeita yhdenvertaisuuslain toimivuutta koskevan tutkimushankkeen päätyttyä

Yhdenvertaisuuslain toimivuus –tutkimushanke on yksi Valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeista ja se toteutetaan vuosina 2019-2020. Tässä yhteydessä saadaan lisätietoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) toimivuudesta laajemmin kuin vain kuvattuna yhden viranomaisen näkökulmasta. Yhdenvertaisuuslain muutostarpeita arvioidaan tutkimushankkeen valmistuttua.

Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

1. selvittää määräaikaisia työsuhteita ja vuokratyötä koskevan lainsäädännön mahdolliset muutostarpeet raskauteen ja vanhemmuuteen perustuvan syrjinnän torjumiseksi

Hallitusohjelman kirjauksen mukaan ehkäistään raskaussyrjintää. Täsmennetään lainsäädäntöä niin, että raskaus ja perhevapaan käyttö eivät saa vaikuttaa määräaikaisen työsuhteen jatkumiseen.

Hallitus selvittää asiaa tarvittavalla laajuudella hallituskaudella.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 7 §:ssä kielletään sukupuoleen perustuva syrjintä, jolla tarkoitetaan muun muassa naisten ja miesten eri asemaan asettamista raskauden, synnytyksen, vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella. Tasa-arvolain 8 §:n mukaan työnantajan menettelyä on pidettävä syrjintänä, jos hän palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta tai palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan. Tasa-arvolakiin perustuen määräaikaista työsuhdetta ei voi rajoittaa kestämään vain äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan alkuun eikä määräaikaista työsopimusta saa jättää raskauden tai perhevapaan takia uusimatta, kun työ jatkuu. Tasa-arvolain säännökset koskevat myös vuokratyötä.

Perhevapaajärjestelmän uudistamisella, rakenteellisella lainsäädännön uudistamisella voidaan vaikuttaa myös raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisyyn, erityisesti kiintiöimällä perhevapaita enemmän.

2. laatii tarvittavat lainsäädäntömuutokset perhevapaauudistuksen toteuttamiseksi mahdollisimman pikaisesti

Hallitusohjelmassa on kirjaus perhevapaauudistuksesta. Kirjauksen mukaan toteutetaan yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa kunnianhimoinen ja perheiden hyvinvointia tukeva perhevapaauudistus. Tavoitteena

on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheissä tasaisesti molempien vanhempien kesken, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat ja sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät. Perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuuksia perhevapaiden pitämisessä lisätään. Uudistus toteutetaan siten, että se kohtelee tasa-arvoisesti kaikkia, myös monimuotoisia perheitä ja huomioi yrittäjyyden eri muodot. Uudistus tulee toteuttaa niin, että äideillä ja isillä on yhtä paljon kiintiöityjä kuukausia. Isille kiintiöityjä ansiosidonnaisia vapaita pidennetään lyhentämättä äitien nykyisin käytettävissä olevaa osuutta. Lisäksi perhevapaiden tulee sisältää vapaasti valittava vanhempainvapaajakso. Molemmille vanhemmille maksetaan korotettua ansio-osaa nykyistä äitien osuutta vastaavasti. Uudistuksen tulee täyttää raskaussuojeludirektiivin ja työelämän tasapainodirektiivin vaatimukset. Kotihoidontuki jatkuu nykymuotoisena. Selvitetään mahdollisuus maksaa etuus suoraan lasta hoitavalle isovanhemmalle.

Perhevapaauudistusta valmistellaan ensisijaisesti virkamiestyönä epävirallisessa kolmikantaisessa valmisteluryhmässä sosiaali- ja terveysministeriössä. Ryhmä on aloittanut työnsä 2.9.2019. Työ- ja elinkeinoministeriö on edustettuna työryhmässä. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1158, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta täytäntöönpano. Täytäntöönpanoaika on kolme vuotta (päättyy 2.8.2022). Direktiivin täytäntöönpano työsopimuslakia koskevilta osuuksilta ja perhevapaauudistuksen mahdolliset työsopimuslain muutokset valmistellaan kolmikantaisessa työryhmässä työ- ja elinkeinoministeriössä**.**

3. pyrkii osana palkkatasa-arvon edistämistyötä kehittämään menetelmän, jolla töiden vaativuutta on mahdollista vertailla eri toimialojen välillä

Hallitusohjelman mukaisesti palkkatasa-arvoa edistetään jatkamalla samapalkkaisuusohjelmaa kunnianhimoisemin ja vaikuttavammin. Ohjelman keskeisenä tavoitteena on hallituksen, työnantajia ja työntekijöitä edustavien järjestöjen sitoutuminen toimenpiteisiin töiden vaativuuden arvioimiseksi, samapalkkaisuuden ja palkka-avoimuuden edistämiseksi sekä työelämän segregaation purkamiseksi. Osana ohjelmaa arvioidaan työ- ja virkaehtosopimusten sukupuolivaikutukset.

Seija Jalkanen
Johtava asiantuntija